دوشنبه ۱۹ آذر ۱۴۰۳
۵۱۴
شماره ۴۲۹۹
FARHIKHTEGANDAILY.COM
FARHIKHTEGANONLINE

یک تحلیل آماری از توفیق کارگردان‌های جوان

فیلم‌اولی‌ها سینما را زنده نگه داشتند

عبدعلی قاسمیان
خبرنگار

اگرچه جریان سینمای کمدی ایران به صنعتی پررونق وسودآور تبدیل شده و هرروز سهم بیشتری از اکران و مخاطب سینما را طلب می‌کند اما به‌طور معمول، این فیلم‌های درام‌اند که به‌عنوان آثار مهم، تاثیرگذار و چه بسا جریان‌ساز سینمای ایران شناخته می‌شوند و خصوصا درمحافل فرهنگی و هنری، به‌عنوان سینمای قابل توجه و جدی ایران مطرح‌اند. جریان سینمای درام با وجودی که نتوانسته چندان سودآور و اصطلاحا صنعتی باشد اما وجوه هنری سینما را حفظ کرده و فیلم‌های ایرانی را به‌عنوان مزیت نسبی فرهنگی کشورمان درمنطقه و چه بسا جهان مطرح کرده است. یکی از نکات قابل توجه و امیدوارکننده درباره سینمای جدی ایران، رویش‌های تازه دراین عرصه است که نشان می‌دهد فیلمسازان جوانی با ایده‌های نو، مسیرهای تازه قصه‌گویی و فیلم‌های تماشایی و تاثیرگذار به میدان می‌آیند و هنر- صنعت سینما را با موفقیت از فیلمساز محبوب نسل‌های قبل تحویل می‌گیرند. برای بررسی دقیق‌تر حضور فیلمسازان جدید و جوان در سینمای ایران، دو معیار تعریف کردیم که یکی معطوف به مخاطب عام درگیشه و دیگری معطوف به مخاطب خاص درجشنواره است. درگزارش پیش‌رو، فهرست ۳۰ درام و ۳۰ کمدی پرتماشاگیرک دهه اخیر سینمای ایران و برندگان ۳ جایزه اصلی جشنواره فیلم فجر طی ۱۰ دوره اخیر بررسی شده که نتایج این بررسی، نشان از حضور جدی فیلمسازان جوان در عرصه سینمای درام دارد؛ هرچند شرایط در سینمای کمدی، به شکلی قابل تأمل، کاملا متفاوت است. توضیح ضروری آنکه دراین بررسی، فیلم‌های انیمیشن کنار گذاشته شده؛ چراکه انیمیشن‌ها بیش از آنکه تالیف کارگردان خود باشند، تالیف کمپانی‌های سازنده به شمار می‌روند.

جوانان برنده رقابت فجر و اکران

وقتی درباره نسل تازه فیلمسازان صحبت می‌کنیم، بی‌تردید باید سن را به‌عنوان یکی از معیارهای اصلی در نظر بگیریم. به شکلی جالب، در میان ۳۰ درام پرتماشاگر سینمای ایران در یک دهه اخیر، نام ۲ فیلمساز دیده می‌شود که در دهه سوم زندگی به این فهرست آمده‌اند: سعید روستایی با «ابد و یک روز» در ۲۶ سالگی و کاظم دانشی با «علفزار» در ۲۸ سالگی. دقیقا نیمی از این ۳۰ فیلم در زمانی ساخته شده‌اند که کارگردان اثر کمتر از ۴۰ سال سن داشته. بنابراین اگر این فیلمسازان، مسیر چهره‌ای چون حسن فتحی سازنده «مست عشق» به‌عنوان مسن‌ترین کارگردان این فهرست را طی کنند، می‌توانند تا دهه ششم زندگی، فیلم‌های پرمخاطب بسازند و به همین دلیل برای سینمای درام ایران که با بحران مخاطب درگیر است، مزیت بزرگی محسوب می‌شوند. این روند در جشنواره فیلم فجر نیز به چشم می‌خورد؛ چراکه طی یک دهه اخیر، ۷ عنوان از جوایز اصلی این رویداد به فیلم‌هایی رسیده که کارگردان آنها کمتر از ۴۰ سال داشته و در سنین جوانی توانسته از این اندازه تحسین شود. اگر کمی رده سنی فیلمسازان جوان را بازتر ببینیم، به نتایج جالب‌تری می‌رسیم؛ چراکه ۸ جایزه اصلی دیگر هم به فیلمسازان نسبتا جوان ۴۰ تا ۲۵ ساله اعطا شده است.

تجربه کمتر، تحسین بیشتر!

از سوی دیگر، نگاهی به فهرست درام‌های تحسین‌شده پرتماشاگر یک دهه اخیر نشان می‌دهد اغلب کارگردان‌های آنها، در زمان ساخت این آثار، به تازگی وارد عرصه فیلمسازی شده بودند و تجربیات کم‌تعدادی در ساخت فیلم داشتند. ۱۲ فیلم معادل ۴۰ درصد آثار پرتماشاگر یک دهه اخیر، فیلم اول یا دوم کارگردان‌هاست و تنها ۷ عنوان اثر، توسط فیلمسازانی ساخته شده که کاملا باتجربه به شمار می‌آمدند و قبل از این درام پرتماشاگر، حداقل ۶ اثر دیگر ساخته بودند. به علاوه، حدود نیمی از این درام‌های تماشاگرپسند، توسط افرادی کارگردانی شده که کمتر از ۵ سال قبل، اولین فیلمشان را ساخته بودند و نسل تازه‌نفس فیلمسازان به شمار می‌رفتند. اگر کمی این عدد را گسترش دهیم، مشخص می‌شود کارگردانان ۲۲ فیلم یعنی قاعده این آثار، کمتر از یک دهه از آغاز فیلمسازی‌شان می‌گذشت. از این چهره‌ها که در زمان ساخت این آثار، هنوز جزء نسل جدید فیلمسازان به شمار می‌آمدند، می‌توان به هومن سیدی اشاره کرد که در ۳۷ سالگی فیلم «مغزهای کوچک زنگ‌زده» را ساخت یا تیما جاویدی که با «دومین فیلمش «سرخپوست» (۵ سال بعد از فیلم اول) بسیار دیده شد. در جشنواره فیلم فجر نیز روند یادشده برقرار است؛ چراکه طی یک دهه اخیر، ۸ عنوان از جوایز اصلی جشنواره فیلم فجر به فیلم‌های اول رسیده و ۲ عنوان دیگر به فیلم‌های دوم. نکته جالب اینکه حتی در این یک دهه نیز موفقیت سینماگران جوان روندی صعودی را طی می‌کند. در ۳ دوره اخیر این جشنواره، ۲ مرتبه سیمرغ بلورین بهترین فیلم به یک فیلم اول رسیده و در کسب جوایز اصلی (فیلم، کارگردانی و فیلمنامه) نیز سهم فیلمسازان اول از کارگردانان باتجربه بیشتر است.

فاصله روستایی و مهدویان با دیگران

از میان فیلمسازان جوان، فقط سعید روستایی و محمدحسین مهدویان پیش از یک فیلم در فهرست ۳۰ درام پرتماشاگر یک دهه اخیر دارند. جالب آنکه همین دو نفر تنها چهره‌هایی به شمار می‌روند که با پیش از یک فیلم برنده جوایز اصلی ۱۰ دوره اخیر جشنواره فیلم فجر شده‌اند تا روش شود این دو نفر از موفق‌ترین فیلمسازان ۱۰ سال اخیر سینمای ایران محسوب می‌شوند. در کنار سعید روستایی و محمدحسین مهدویان، می‌توان از نرگس آیار نیز نام برد که اگرچه سن بیشتری نسبت به دو نفر دیگر دارد، ولی از میان ۵ فیلم اولش، ۳ فیلم در فهرست پرتماشاگرترین‌های دهه اخیر دیده می‌شود و البته در یک دوره، دو جایزه اصلی فجر را بردند. از سینماگران قدیمی، نام چهره‌هایی چون مجید مجیدی، اصغر فرهادی، ابراهیم حاتمی‌کیا، حسن فتحی، ابوالحسن داوودی، حمید نعمت‌الله و بهرام توکلی را در این ۲ فهرست می‌توان یافت؛ معدود سینماگران پرسابقه‌ای که با جوانان رقابتی تنگاتنگ دارند.

ارگان‌ها و جوان‌ها

نگاهی به حضور فیلمسازان اول در ۱۰ سال اخیر جشنواره فیلم فجر و گیشه سینما، نشان از یک دوگانه جالب توجه در همکاری آنها با ارگان‌ها دارد. از ۶ فیلم اولی که به شمار می‌آمدند و ۲ درام پرتماشاگر یک دهه اخیر دیده می‌شود، تنها ۲ عنوان (۳۳ درصد) «بیدن» و «منطقه پرواز ممنوع» ارگانی‌اند و باقی فیلم‌ها با سرمایه بخش خصوصی تولید شده‌اند. در مقابل، از ۸ فیلم اولی که توانسته‌اند طی ۱۰ سال اخیر به جوایز اصلی جشنواره فیلم فجر دست یابند، ۵ عنوان (۶۳ درصد) شامل «مجنون»، «پرویز خان»، «در آغوش درخت»، «موقعیت مهدی» و «ایستاده در غبار» ارگانی‌اند و ۳ فیلم دیگر توسط سرمایه‌گذار بخش خصوصی به تولید رسیده‌اند. در میان ارگان‌های سازنده این آثار، سازمان هنری-رسانه‌ای اوج با اختلاف موفق‌تر از دیگران عمل کرده؛ چراکه ۲ فیلم «مجنون»، «پرویز خان» و «ایستاده در غبار» را به تولید رسانده. شهرداری تهران، مدرسه سینمایی عمار و سازمان صداوسیما هرکدام یک اثر ساخته‌اند و دو ارگان کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و سازمان سینمایی سوره نیز به صورت مشترک، یک فیلم ارگانی موفق در کارنامه دارند.

انجمن فراموش نشود

نگاهی به اسامی سینماگران حاضر در این ۲ فهرست، این حقیقت مهم را درباره خاستگاه آنان نشان می‌دهد؛ سهم فیلمسازان پرورش‌یافته در انجمن سینمای جوانان بالاست. درواقع جز معدودی از کارگردانان این فهرست که پیش از کارگردانی سینما، به حرفه دستیاری کارگردان اشتغال داشتند، اغلب آنها ساخت فیلم بلند را پس از کارگردانی چند فیلم کوتاه تجربه کردند و از مسیر جشنواره فیلم کوتاه تهران به جشنواره فیلم فجر رسیدند؛ چهره‌هایی مثل سعید روستایی، آیدا پناهنده، کاظم دانشی، مرتضی علیزاده، هومن سیدی و... . سوابق این چهره‌ها، نشان از اهمیت ساختار آموزش و فعالیت نیمه‌حرفه‌ای انجمن سینمای جوانان و رقابت سینماگران جوان در جشنواره فیلم کوتاه تهران دارد که به‌عنوان یک نقطه قوت برای پرورش فیلمسازان جریان اصلی سینمای بلند شناخته می‌شود.

سینمای کمدی در اختیار کهنه‌کارها

همان‌طور که در پیشانی گزارش خواندید، روند ورود کارگردانان جوان به سینمای کمدی، کاملا متفاوت از ورود آنها به سینمای درام است و اعداد و ارقام در این دو دسته، تقریبا روندی معکوس را نشان می‌دهد. به‌طور مثال در فهرست ۳۰ کمدی پرتماشاگر یک دهه اخیر، تنها ۳ فیلم اول دیده می‌شود و ۳ فیلم دوم؛ در مقابل، حدود نیمی از سازندگان این آثار، حداقل ۶ فیلم قبل از این اثر ساخته بودند و تقریبا دوسوم این آثار، زمانی جلوی دوربین رفتند که یک دهه از فعالیت حرفه‌ای سازنده آنها در جایگاه کارگردان می‌گذشت. به شکلی قابل تأمل، تنها ۳ فیلم از این ۳۰ فیلم کمدی، پیش از ۴۰ سالگی کارگردان ساخته شدند و ۱۵ فیلم پس از ۵۰ سالگی. گویی فیلمسازان ایرانی در ابتدای کار به‌عنوان کارگردان سینما، با آثار درام شروع می‌کنند و با افزایش سن و سابقه، به‌تدریج به فکر تولید فیلم کمدی و کسب درآمد از گیشه می‌افتند! تفاوت فهرست ۳۰ درام پرتماشاگر یک دهه اخیر و ۳۰ کمدی پرتماشاگر یک دهه اخیر به اندازه‌ای زیاد است که ابوالحسن داوودی تنها فیلمساز مشترک هردو فهرست است؛ فهرست درام‌های پرتماشاگر بیشتر از فیلمسازان جوان و مستعد تشکیل شده و فهرست کمدی‌های پرتماشاگر بیشتر از فیلمسازان پرسابقه و کهنه‌کار!

۳۰ کمدی پرتماشاگر یک دهه اخیر

ردیف	نام فیلم	نام کارگردان	میزان تماشاگر	سال ساخت	سن کارگردان در زمان تولید	چندمین فیلم کارگردان؟	چند سال از اولین فیلمش می‌گذشت؟
۱	فسیل	کریم امینی	۷ میلیون و ۴۹۰ هزار نفر	۱۳۹۹	۳۴ سال	۳	۳
۲	هتل	مسعود اطیابی	۶ میلیون و ۴۶۸ هزار نفر	۱۴۰۲	۵۹ سال	۱۵	۱۷
۳	نگزاس ۳	مسعود اطیابی	۴ میلیون و ۴۴۵ هزار نفر	۱۴۰۲	۵۹ سال	۱۶	۱۷
۴	هزارپا	ابوالحسن داوودی	۴ میلیون و ۲۱۹ هزار نفر	۱۳۹۶	۶۲ سال	۱۳	۲۹
۵	زودپز	رامبد جوان	۳ میلیون و ۴۲۲ هزار نفر	۱۴۰۲	۵۲ سال	۶	۱۹
۶	مظرب	مصطفی کیایی	۳ میلیون و ۲۹۷ هزار نفر	۱۳۹۷	۴۲ سال	۷	۹
۷	من سالوادور نیستم	منوچهر هادی	۲ میلیون و ۸۵۱ هزار نفر	۱۳۹۴	۴۳ سال	۵	۸
۸	تمساح خونی	جواد عزتی	۲ میلیون و ۸۰۰ هزار نفر	۱۴۰۲	۴۲ سال	۱	اولین فیلمش بود
۹	نهنگ عنبر: سلکشن رویا	سامان مقدم	۲ میلیون و ۶۷۵ هزار نفر	۱۳۹۵	۴۸ سال	۸	۱۸
۱۰	آینه بغل	منوچهر هادی	۲ میلیون و ۶۵۱ هزار نفر	۱۳۹۶	۴۵ سال	۷	۱۰
۱۱	دینامیت	مسعود اطیابی	۲ میلیون و ۵۸۹ هزار نفر	۱۳۹۷	۵۴ سال	۱۲	۱۲
۱۲	انفرادی	مسعود اطیابی	۲ میلیون و ۴۴۲ هزار نفر	۱۳۹۸	۵۵ سال	۱۳	۱۳
۱۳	نگزاس ۲	مسعود اطیابی	۲ میلیون و ۴۰۷ هزار نفر	۱۳۹۷	۵۴ سال	۱۱	۱۳
۱۴	گشت ۲	سعید سهیلی	۲ میلیون و ۳۳۶ هزار نفر	۱۳۹۵	۵۲ سال	۱۳	۲۰
۱۵	شهر موش‌ها ۲	مرضیه برومند	۲ میلیون و ۳۳۴ هزار نفر	۱۳۹۳	۶۳ سال	۵	۲۹
۱۶	۵۰ کیلو آلبالو	مانی حقیقی	۲ میلیون و ۱۴۴ هزار نفر	۱۳۹۴	۴۵ سال	۶	۱۳
۱۷	خوب، بد، جلف	پیمان قاسم‌خانی	۲ میلیون و ۳۵ هزار نفر	۱۳۹۴	۴۹ سال	۱	اولین فیلمش بود
۱۸	گشت ۳	سعید سهیلی	یک میلیون و ۹۱۹ هزار نفر	۱۳۹۹	۵۶ سال	۱۵	۲۴
۱۹	رحمان ۱۴۰۰	منوچهر هادی	یک میلیون و ۸۶۳ هزار نفر	۱۳۹۶	۴۵ سال	۸	۱۰
۲۰	شهر هرت	کریم امینی	یک میلیون و ۸۲۵ هزار نفر	۱۴۰۱	۳۶ سال	۴	۵
۲۱	نگزاس	مسعود اطیابی	یک میلیون و ۷۲۴ هزار نفر	۱۳۹۶	۵۳ سال	۱۰	۱۱
۲۲	بازکد	مصطفی کیایی	یک میلیون و ۷۱۱ هزار نفر	۱۳۹۴	۳۹ سال	۵	۶
۲۳	هاوایی	بهمن گودرزی	یک میلیون و ۶۹۶ هزار نفر	۱۳۹۹	۴۷ سال	۶	۱۱
۲۴	پول و پارتی	سعید سهیلی	یک میلیون و ۶۸۳ هزار نفر	۱۴۰۲	۵۹ سال	۱۶	۲۷
۲۵	بخارست	مسعود اطیابی	یک میلیون و ۶۲۶ هزار نفر	۱۴۰۱	۵۸ سال	۱۴	۱۶
۲۶	مصادره	مهران احمدی	یک میلیون و ۶۲۳ هزار نفر	۱۳۹۶	۴۴ سال	۱	اولین فیلمش بود
۲۷	خجالت نکش ۲	رضا مقصودی	یک میلیون و ۵۷۸ هزار نفر	۱۴۰۲	۶۲ سال	۲	۶
۲۸	صبحانه با زرافه‌ها	سروش صحت	یک میلیون و ۳۸۰ هزار نفر	۱۴۰۲	۵۸ سال	۲	۵
۲۹	ویلای ساحلی	کیانوش عیاری	یک میلیون و ۳۶۱ هزار نفر	۱۴۰۱	۷۱ سال	۱۴	۴۳
۳۰	سگ‌بند	مهران احمدی	یک میلیون و ۳۱۷ هزار نفر	۱۳۹۸	۴۶ سال	۲	۲

ادامه در صفحه ۱۳

در جشنواره سینمایی اخیر سعودی‌ها چه گذشت؟

دریای سرخ کم‌عمق

محمدحسین سلطانی
خبرنگار

دریای سرخ را می‌توان یکی از محورهای برنامه ۲۰۳۰ در حوزه فرهنگ دانست. دریای سرخ جدای از آنکه با فرش قرمزش می‌خواهد چشم‌های مجله‌های غربی را به سمت خود جذب کند در نظر دارد تا با یک برنامه حمایتی برای عربستان سینما بسازد و آن‌ها را به عنوان قطب سینمای کشورهای جهان جنوب قرار بدهد. البته منظور ما ساختن سینما به معنای یک بنا نیست، بلکه ساخت سینما از اساس و بنیان آن است. سال اولی که جایزه فرش قرمز برگزار شد حضور سه گروه بازیگرد در این مراسم چشمگیر بود؛ آمریکایی‌ها و اروپایی، هندی‌ها و کشورهای جهان جنوب و مسلمان. دیده شدن چهره‌ویل اسمیت، جانی دپ و شارون استون روی فرش قرمز جشنواره دریای سرخ، نگاه‌های ورایتی و هالیوود ریپورتر را به سمت عربستان چرخاند. با این حال چهره‌هایی برندگان و فیلم‌های حاضر در جشنواره مشترشد پرفروغ بودن چهره‌هایی که در این مراسم حضور داشتند نبود. فیلم‌های حاضر در این جشنواره غالبا از کشورهای جهان جنوب آسیایی و آفریقایی و مسلمانند البته به غیر از «ترکیه» تونس، مصر، مراکش، عراق، لبنان و کشورهای حاشیه خلیج‌فارس یای ثابت هر چهار سال این مراسم بودند. البته به غیر از این کشورها که به جز کشورهای شمال آفریقا و لبنان باقی آن‌ها چندان سبقه‌ای در تاریخ ندارند، برخی حاضران این مراسم هم از کشورهای صاحب سینما هستند. ترکیه، ایران، هند، کره‌جنوبی و معدود فیلم‌های هالیوودی حاضر در این مراسم به‌نوعی تنها جایی است که باعث می‌شود جایزه دریای سرخ به سطح باقی جشنواره‌های بین‌المللی برسد.

البته حضور این کشورها هم بنا بر سیاست‌گذاری شاهزاده سعودی به‌مانند باقی جشنواره‌ها نیست. به‌عنوان مثال در میان کشورهایی که از آن نام برده شد، ترکیه با هیچ فیلمی حضور نداشته و تنها بازیگرانش در این جشنواره حاضر بودند. فیلم‌هایی هم که از طرف ایران وارد این جشنواره شدند در دو دوره از چهار دوره گذشته ذیل فیلم‌های هنر و تجربه این‌جا محسوب می‌شدند. می‌توان با نگاهی به فیلم‌های حاضر باقی کشورها در این مراسم به این نکته اشاره کرد که عملاً سطح سینمایی که سطح فیلم‌های حاضر در جشنواره بین‌المللی فجر کمتر از جایزه سرخ نباشد بیشتر از آن نیست. فیلم‌هایی که در سال‌های اخیر تندیس پسر طلایی بهترین فیلم را برده‌اند را به هیچ وجه نمی‌توان قابل عرضه جهانی دانست و حتی فیلم‌های هندی و کره‌ای حاضر در این مراسم به به دلیل اهمیت و کیفیت و یا گرفتن پسر طلایی بلکه به دلایل مسائل مالی و هزینه پرداختی سعودی‌ها در این جشنواره شرکت می‌کنند. همان‌طور که اسپایک لی، کارگردان مشهور آمریکایی در این مراسم به عنوان رئیس هیئت داوران حاضر شد و یک هفته حضورش در عربستان سه میلیون دلار برای سعودی‌ها آب خورد.

سعودی‌ها به حداقل‌ها رسیده‌اند؟

تا اینجای کار عملاً جشنواره دریای سرخ تفاوتی با آنچه سعودی‌ها در حوزه سرگرمی تا امروز انجام داده‌اند، ندارد اما یک نکته جشنواره سعودی را با باقی جشنواره‌های چندمیلیون‌دلاری برگزارشده در امارات و مصر تمایز می‌بخشد. سعودی‌ها در جشنواره دریای سرخ چندین اثر مشترک را روی پرده می‌برند و عملاً سینمای تازه‌شکل گرفته خودشان را در افتتاحیه جشنواره می‌گذارند و مقابل دیدگان بزرگان سینما قرار می‌دهند. آثاری که نمی‌شود گفت آن‌ها حاصل سینمای عربستان یا انسان عربستانی است اما نمی‌توان این موضوع را انکار کرد که فیلم‌هایی که سعودی به‌نتهایی یا به‌صورت مشترک با کشورهای صاحب سینمای جنوب جهان می‌سازد به یک‌سری از حداقل‌های فرمی رسیده‌اند. حضور فیلم «نورا» در کن یا پذیرش فیلم مشترکشان با سایر کشورهای عربی در اسکار را می‌توان جدی‌ترین دستاورد عربستان از هزینه‌های چندمیلیون‌دلاری اخیر دانست. با این حال سطح فیلم‌هایی که سعودی‌ها از ایران و هند بر می‌دارند و در دریای سرخ اکرانش می‌کنند نشان از سطح کیفیت پایین این این جشنواره دارد. شاهد مثال آن هم فیلم آخر مهران مدیری یعنی ساعت شش صبح است که حتی چندان نتوانست مخاطبان را به سینما بکشاند. مخاطبانی که اقبال ضعیفشان به ساعت شش صبح باعث شده تا سرمایه‌گذاران به دنبال مسیر دیگری برای دیدن آثارشان باشند. بعید به نظر نمی‌رسد که داوران دریای سرخ اگر بخواهند منصفانه رای بدهند، عوامل ساعت شش صبح خوشحال از جده برگردند. با تمام این تفاسیر، آنچه از اخبار عربستان بیرون می‌آید چندان هم رقیبی جدی برای آثار ایرانی نخواهد بود، سوالی که حالا ذهن را مشغول می‌کند این است؛ آیا ویل اسمیت و اسپایک لی بعد از دیدن فیلم‌های دریای سرخ خوشحال از سینما خارج می‌شوند؟

همه کشورهای منطقه به جزترکیه

او به‌خاطر هزینه‌های اینچنینی سر زیان‌ها افتاده است. جدای از این خرج‌ها بدر مهره اصلی سلمان برای برنامه‌های فرهنگی پادشاهی است.

او در برنامه‌های اینچنینی سر زیان‌ها افتاده است. جدای از این خرج‌ها بدر مهره اصلی سلمان برای برنامه‌های فرهنگی پادشاهی است.

همه کشورهای منطقه به جزترکیه

دریای سرخ را می‌توان یکی از محورهای برنامه ۲۰۳۰ در حوزه فرهنگ دانست. دریای سرخ جدای از آنکه با فرش قرمزش می‌خواهد چشم‌های مجله‌های غربی را به سمت خود جذب کند در نظر دارد تا با یک برنامه حمایتی برای عربستان سینما بسازد و آن‌ها را به عنوان قطب سینمای کشورهای جهان جنوب قرار بدهد. البته منظور ما ساختن سینما به معنای یک بنا نیست، بلکه ساخت سینما از اساس و بنیان آن است. سال اولی که جایزه فرش قرمز برگزار شد حضور سه گروه بازیگرد در این مراسم چشمگیر بود؛ آمریکایی‌ها و اروپایی، هندی‌ها و کشورهای جهان جنوب و مسلمان. دیده شدن چهره‌ویل اسمیت، جانی دپ و شارون استون روی فرش قرمز جشنواره دریای سرخ، نگاه‌های ورایتی و هالیوود ریپورتر را به سمت عربستان چرخاند. با این حال چهره‌هایی برندگان و فیلم‌های حاضر در جشنواره مشترشد پرفروغ بودن چهره‌هایی که در این مراسم حضور داشتند نبود. فیلم‌های حاضر در این جشنواره غالبا از کشورهای جهان جنوب آسیایی و آفریقایی و مسلمانند البته به غیر از «ترکیه» تونس، مصر، مراکش، عراق، لبنان و کشورهای حاشیه خلیج‌فارس یای ثابت هر چهار سال این مراسم بودند. البته به غیر از این کشورها که به جز کشورهای شمال آفریقا و لبنان باقی آن‌ها چندان سبقه‌ای در تاریخ ندارند، برخی حاضران این مراسم هم از کشورهای صاحب سینما هستند. ترکیه، ایران، هند، کره‌جنوبی و معدود فیلم‌های هالیوودی حاضر در این مراسم به‌نوعی تنها جایی است که باعث می‌شود جایزه دریای سرخ به سطح باقی جشنواره‌های بین‌المللی برسد.

البته حضور این کشورها هم بنا بر سیاست‌گذاری شاهزاده سعودی به‌مانند باقی جشنواره‌ها نیست. به‌عنوان مثال در میان کشورهایی که از آن نام برده شد، ترکیه با هیچ فیلمی حضور نداشته و تنها بازیگرانش در این جشنواره حاضر بودند. فیلم‌هایی هم که از طرف ایران وارد این جشنواره شدند در دو دوره از چهار دوره گذشته ذیل فیلم‌های هنر و تجربه این‌جا محسوب می‌شدند. می‌توان با نگاهی به فیلم‌های حاضر باقی کشورها در این مراسم به این نکته اشاره کرد که عملاً سطح سینمایی که سطح فیلم‌های حاضر در جشنواره بین‌المللی فجر کمتر از جایزه سرخ نباشد بیشتر از آن نیست. فیلم‌هایی که در سال‌های اخیر تندیس پسر طلایی بهترین فیلم را برده‌اند را به هیچ وجه نمی‌توان قابل عرضه جهانی دانست و حتی فیلم‌های هندی و کره‌ای حاضر در این مراسم به به دلیل اهمیت و کیفیت و یا گرفتن پسر طلایی بلکه به دلایل مسائل مالی و هزینه پرداختی سعودی‌ها در این جشنواره شرکت می‌کنند. همان‌طور که اسپایک لی، کارگردان مشهور آمریکایی در این مراسم به عنوان رئیس هیئت داوران حاضر شد و یک هفته حضورش در عربستان سه میلیون دلار برای سعودی‌ها آب خورد.

سعودی‌ها به حداقل‌ها رسیده‌اند؟

تا اینجای کار عملاً جشنواره دریای سرخ تفاوتی با آنچه سعودی‌ها در حوزه سرگرمی تا امروز انجام داده‌اند، ندارد اما یک نکته جشنواره سعودی را با باقی جشنواره‌های چندمیلیون‌دلاری برگزارشده در امارات و مصر تمایز می‌بخشد. سعودی‌ها در جشنواره دریای سرخ چندین اثر مشترک را روی پرده می‌برند و عملاً سینمای تازه‌شکل گرفته خودشان را در افتتاحیه جشنواره می‌گذارند و مقابل دیدگان بزرگان سینما قرار می‌دهند. آثاری که نمی‌شود گفت آن‌ها حاصل سینمای عربستان یا انسان عربستانی است اما نمی‌توان این موضوع را انکار کرد که فیلم‌هایی که سعودی به‌نتهایی یا به‌صورت مشترک با کشورهای صاحب سینمای جنوب جهان می‌سازد به یک‌سری از حداقل‌های فرمی رسیده‌اند. حضور فیلم «نورا» در کن یا پذیرش فیلم مشترکشان با سایر کشورهای عربی در اسکار را می‌توان جدی‌ترین دستاورد عربستان از هزینه‌های چندمیلیون‌دلاری اخیر دانست. با این حال سطح فیلم‌هایی که سعودی‌ها از ایران و هند بر می‌دارند و در دریای سرخ اکرانش می‌کنند نشان از سطح کیفیت پایین این این جشنواره دارد. شاهد مثال آن هم فیلم آخر مهران مدیری یعنی ساعت شش صبح است که حتی چندان نتوانست مخاطبان را به سینما بکشاند. مخاطبانی که اقبال ضعیفشان به ساعت شش صبح باعث شده تا سرمایه‌گذاران به دنبال مسیر دیگری برای دیدن آثارشان باشند. بعید به نظر نمی‌رسد که داوران دریای سرخ اگر بخواهند منصفانه رای بدهند، عوامل ساعت شش صبح خوشحال از جده برگردند. با تمام این تفاسیر، آنچه از اخبار عربستان بیرون می‌آید چندان هم رقیبی جدی برای آثار ایرانی نخواهد بود، سوالی که حالا ذهن را مشغول می‌کند این است؛ آیا ویل اسمیت و اسپایک لی بعد از دیدن فیلم‌های دریای سرخ خوشحال از سینما خارج می‌شوند؟

برندگان جوایز اصلی جشنواره فیلم فجر در یک دهه اخیر

دوره	جایزه	نام فیلم	نام کارگردان	سن کارگردان در زمان تولید	چندمین فیلم کارگردان؟	چند سال از اولین فیلمش می‌گذشت؟
۴۲	بهترین فیلم	مجنون	مهدی شاه‌محمدی	۴۱ سال	۱	اولین فیلمش بود
	بهترین کارگردانی	صبح اعدام	بهروز افخمی	۶۷ سال	۱۴	۳۵
	بهترین فیلمنامه	پرویز خان	علی ثقفی	۳۹ سال	۱	اولین فیلمش بود
۴۱	بهترین فیلم	سینما متروبل	محمدعلی باشه‌آهنگر	۶۰ سال	۷	۲۳
	بهترین کارگردانی	در آغوش درخت	بابک خواجه‌پاشا	۴۱ سال	۱	اولین فیلمش بود
	بهترین فیلمنامه	موقعیت مهدی	هادی حجازی‌فر	۴۵ سال	۱	اولین فیلمش بود
۴۰	بهترین کارگردانی	نگهبان شب	رضا میرکریمی	۵۵ سال	۱۰	۲۲
	بهترین فیلمنامه	علفزار	کاظم دانشی	۲۸ سال	۱	اولین فیلمش بود
۳۹	بهترین فیلم	یدو	مهدی جعفری	۴۱ سال	۳	۴
	بهترین کارگردانی	ژالوا	ارسلان امیری	۴۵ سال	۱	اولین فیلمش بود
	بهترین فیلمنامه					
۳۸	بهترین فیلم	خورشید	مجید مجیدی	۶۰ سال	۹	۲۴
	بهترین فیلمنامه					
	بهترین کارگردانی	درخت گردو	محمدحسین مهدویان	۳۸ سال	۵	۴
۳۷	بهترین فیلم	شبی که ماه کامل شد	نرگس آبیار	۴۷ سال	۴	۶
	بهترین کارگردانی					
	بهترین فیلمنامه	قصر شیرین	فیلمنامه توسط کارگردان نوشته نشده بود			
۳۶	بهترین فیلم	تنگه ابوقریب	بهرام توکلی	۴۱ سال	۸	۱۵
	بهترین کارگردانی	تنگه ابوقریب	بهرام توکلی	۴۱ سال	۸	۱۵
	بهترین فیلمنامه	به وقت شام	ابراهیم حاتمی کیا	۵۶ سال	۱۹	۳۱
		کامیون	کامبوزیا پرتوی	۶۲ سال	۸	۳۰
		مغزهای کوچک زنگ‌زده	هومن سیدی	۳۷ سال	۵	۷
۳۵	بهترین فیلم	ماجرای نیمروز	محمدحسین مهدویان	۳۵ سال	۲	۱
	بهترین کارگردانی	بدون تاریخ، بدون امضا	وحید جلیلوند	۴۱ سال	۲	۲
	بهترین فیلمنامه	فراری	فیلمنامه توسط کارگردان نوشته نشده بود			
۳۴	بهترین فیلم	ایستاده در غبار	محمدحسین مهدویان	۳۴ سال	۱	اولین فیلمش بود
	بهترین کارگردانی	ابد و یک روز	سعید روستایی	۲۶ سال	۱	اولین فیلمش بود
	بهترین فیلمنامه					
۳۳	بهترین فیلم	رخ دیوانه	ابوالحسن داوودی	۵۹ سال	۱۱	۲۶
	بهترین کارگردانی					
	بهترین فیلمنامه	دوران عاشقی	فیلمنامه توسط کارگردان نوشته نشده بود			

۳۰ درام پرتماشاگر یک دهه اخیر

ردیف	نام فیلم	نام کارگردان	میزان تماشاگر	سال ساخت	سن کارگردان در زمان تولید	چندمین فیلم کارگردان؟	چند سال از اولین فیلمش می‌گذشت؟
۱	محمد رسول‌الله	مجید مجیدی	۲ میلیون و ۲۷۶ هزار نفر	۱۳۹۳	۵۵ سال	۷	۱۹
۲	متری شیش و نیم	سعید روستایی	۲ میلیون و ۳۶۶ هزار نفر	۱۳۹۷	۲۹ سال	۲	۳
۳	فروشنده	اصغر فرهادی	۲ میلیون و ۱۶۰ هزار نفر	۱۳۹۴	۴۳ سال	۷	۱۳
۴	سلام بمبئی	قربان محمدپور	۲ میلیون و ۱۵۲ هزار نفر	۱۳۹۴	۲۵ سال	۴	۶
۵	مست عشق	حسن فتحی	۲ میلیون و ۸۵ هزار نفر	۱۴۰۱	۶۳ سال	۵	۱۵
۶	شبی که ماه کامل شد	نرگس آبیار	یک میلیون و ۷۱۷ هزار نفر	۱۳۹۷	۴۷ سال	۴	۶
۷	ابد و یک روز	سعید روستایی	یک میلیون و ۷۰۷ هزار نفر	۱۳۹۴	۲۶ سال	۱	اولین فیلمش بود
۸	لاتاری	محمدحسین مهدویان	یک میلیون و ۶۹۳ هزار نفر	۱۳